

61497/p

082

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
ICTERO:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

FRANCISCUS GARDEN,
SCOTUS.

Prid. Id. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M, DCC, LXVIII.

316 836

FRATRI SUO DILECTISSIMO

ALEXANDRO GARDEN, M. D.

CAROLOPOLI IN CAROLINA MERIDIONALI

MEDICO PERITISSIMO,

IN STUDIIS SUIS FOVENDIS ET PROMOVENDIS

PATRONO LIBERALISSIMO,

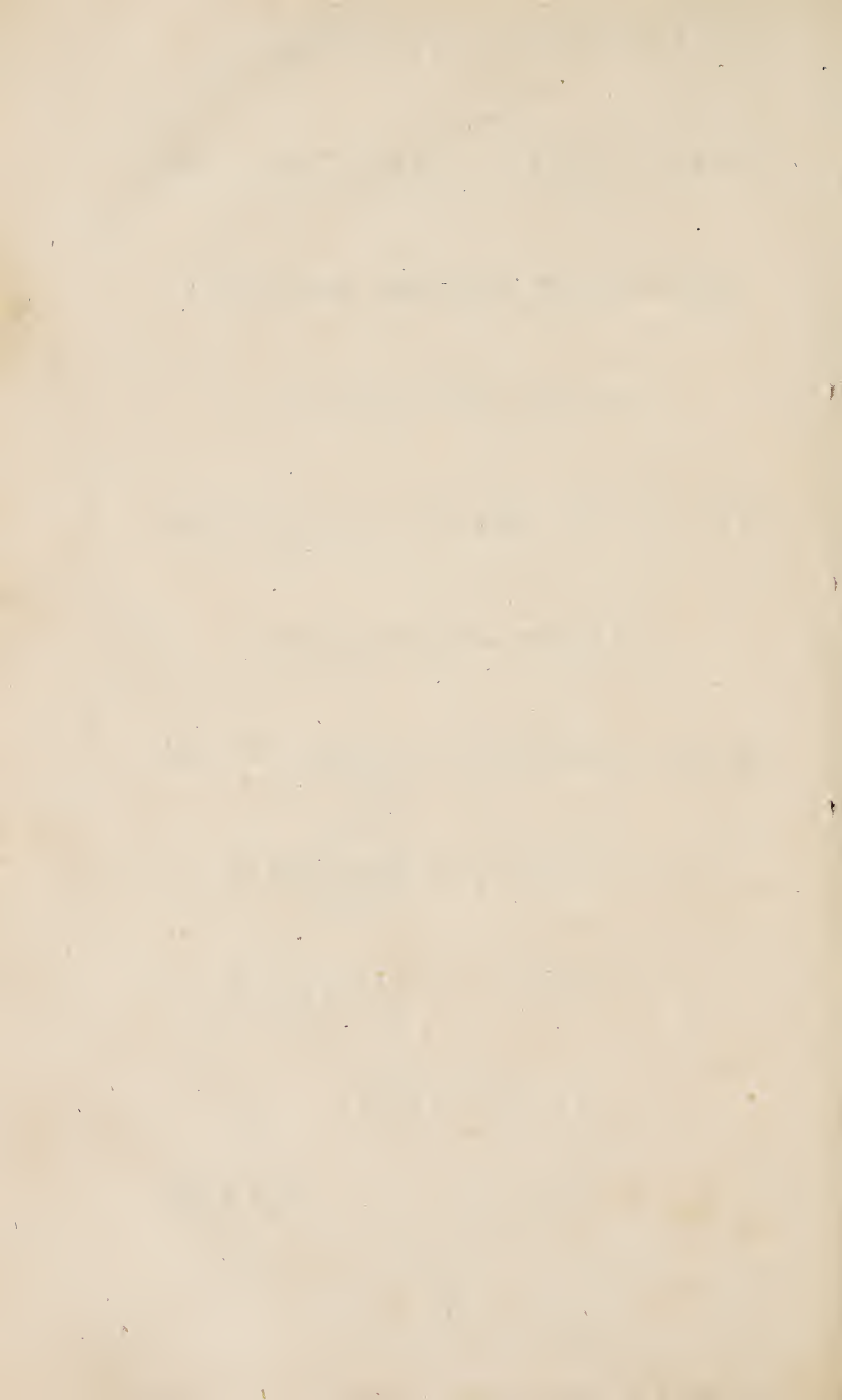
[OB INNUMERA ADVERSUS SE PIETATIS EXEMPLA,

HAS STUDIORUM PRIMITIAS,

GRATO QUO PAR EST ANIMO,

SACRAS VULT:

NEC NON,

NEC NON,

PRAECEPTORI SUO SPECTATISSIMO,

J O A N N I H O P E,

MEDICINAE ET BOTANICES

IN ALMA ACADEMIA EDINBURGENA

PROFESSORI EXIMIO,

COLLEGII MEDICORUM REGII EDINENSIS SOCIO,

ET

SOCIETATIS REGIAE LONDINENSIS SODALI,

MORUM ELEGANTIA ET PROBITATE

ORNATISSIMO,

ET PER PLURIMA ET MAXIMA BENEFICIA

ERGA SE OPTIME MERITO,

HOCCE TENTAMEN,

GRATI ANIMI TESTIMONIUM,

OFFERT

DEVOTISSIMUS

FRANCISCUS GARDEN.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30385040>

DISSERTATIO MEDICA

DE

I C T E R O.

DE DEFINITIONE.

PERLEGENTI de Ictero scriptores nihil magis mirum mihi visum est, quam ejusdem rei definitionum tanta varietas.

Cujus quae sit causa difficilius est dictu, nisi quod, partim ad definiendi pleraque difficultatem, partim ad discrepantes, ut fit, de morbi natura et origine opiniones, referendum utique videtur.

DEFINIENDI autem morbos negotium nulla res magis conturbavit quam discrepans scriptorum consuetudo; qua nullam in signis, unde definitiones traxerint, discernendis legem certiore sibi statuerunt. Quin et interdum definitiones genericas, sive omnes species complexas, ex affectibus qui non perpetuo et in omnibus speciebus, sed casu tantum-

A

modo

modo et in paucis adparent, acceperunt, et signi etiam loco haud raro ipsam causam posuerunt.

EGO celeberrimo viro SAUVAGESIO, boni ordinis praecipuo auctori, assentiens, a signis certis et manifestis definiendum esse judico. Quod tamen hac in re fatis erit arduum, uti mox ex historia morbi patebit. Neque, si nullum mihi signum perpetuum definienti adhibere licet, quod in plerisque morbis accidit, ideo quicquam obstat, quo minus summa illa signorum quae omnibus fatis speciebus constat, ad definiendum adhibeatur. Certe, si haec culpa est, raro eâ ars nostra vacavit.

D E F I N I T I O.

ICTERUS est, ubi totum summum corpus magis minusve, tunica oculi adnata maxime, flavescit; ubi stercus plerumque albescit, raro naturalem colorem refert; ubi urina perquam flava aut fusco-rubicunda est, et lintea immersa croceo colore imbuit. Quod si morbi proventi ulli notae locus in definitione dandus est; ad modo enumerata addi forsitan potest, postquam aliquamdiu morbus fuit, cutis colorem in viridem et flavum vel nigrescentem aliquando verti.

HAEC

HAEC definitio Galenianae haud multum dissimilis est; nisi quod ille icteri causam definitione quoque comprehendit: Nam “Bilis
“ in cutem refusa,” inquit, “facit ut sum-
“ mum corpus luteo colore tingatur, cutis vi-
“ tietur, et albae ventris fiant dejectiones.” Quae definitio, licet minus exacta, tamen et aliis plerisque, et Sauvagesianae, anteponenda est. SAUVAGESII icterum definientis haec verba sunt: “Aurigo est scleroticae primum,
“ deinceps vero totius cutis, color flavus aut
“ ejus viror.” Quibus quidem verbis, ille non solum icterum, sed quamcunque cutis flavedinem, est complexus, et mea quidem sententia sine justa causa. Nullam enim similitudinem nativam, nullum vinculum commune, inter varios casus ubi cutis flavescit, video, quare omnes ad unum genus cogendi videantur. Quin, si quibus hominibus sanis; quales totae gentes sunt, summa corpora flavescunt, ii omnes hac morbi definitione comprehenduntur. Neque, quibus per alios morbos, exempli gratia, chloroticis puellis, aut pueris vermibus affectis, viredine aliqua cutis summa tingitur, ii eadem icteri definitione excipiuntur. De qua re fusius postea, in discrimini- bus hujus morbi tradendis, acturus sum.

N O M I N A.

PLEROSQUE juvenes, qui hujusmodi disputationes in laureae medicae petitione conscripserunt, a nomine morbi incepisse, deinde definitionem ejusdem tradidisse, animadverto. Quod non faciendum eo judicavi, quod in omni re quam scribendo pertractas, cum ignota adhuc lectori vel res ipsa vel sententia tua ponenda sit, eum prius, quid et quale sit quod tracturus sis, deinde quibus forte nominibus nuncupatum sit, commonefacere et naturalius et melius videtur.

Hic morbus diversis nominibus notatus est; quorum alia ex vario cutis colore, alia a proposita curatione, originem traxerunt. Itaque MORBUS ARCUATUS dictus est, quia varii cutis colores Irim seu Arcum Coelestem referre videbantur. Item flavedo, aureo colori similis, AURIGINIS nomen ei imposuit. Denique victus lautioris curationi apti opinio, ut REGIUS appellaretur morbus, effecit *; postremo, ICTERUS nominatus est, incerta origine vocabulum: In quod autem inquirere, neque operae pretium, neque praesentis est consilii. Quo tamen vocabulo, in futuro sermone,
uti

* Corn. Cels. cap. 24. p. 167.

uti decrevi; quia usus ejus minus arbitrarius est, et frequentius nunc a scriptoribus adhibetur.

HISTORIA MORBI.

MULTITUDO icteri causarum remotarum facit, ut, quae ex omnibus his causis et ex aliis alia oriri possint in unum omnia colligere, et plenam ab omni parte historiam contexere, difficillimum sit. Praecipue autem cum aliis saepe morbis icterus conjungitur: Unde quoque ambigua nonnulla nascuntur; quae omittenda judicamus, quia in simplice ictero apparentia ad morbum intelligendum satis esse videntur; et, si plura comprehenderentur, periculum foret, ne alienos pro icteri effectibus, et confusam hujus notionem, traderemus. Quin et, in simplice etiam morbo, variantia nonnulla quae ex causis diversis aliquando oriuntur, legentium judicio permittemus; et contenti erimus, ea quae et maxime omnibus causis communia sunt, et plerumque incidunt, complecti.

OBTUSUS in jecoris regione dolor icteri fere praenuncius est; quem gravedinis et tensionis circa praecordia sensus, item torpor, ariditas,

riditas, et totius corporis pruritus, plerumque sequuntur; sitis aliquando magna est; sudor vix moveri potest. Post quae, in oculi tunica adnata flavedo brevi cernitur, quae et in urina aliquanto, quam in naturali sana, major est. Procedente morbo, hypochondrii dextri dolor sensim intenditur; quem summa in toto corpore lassitudo, sopor, spirandi difficultas, ciborum fastidium, concoctio prava, et oris amaritudo, comitantur.

His nausea frequens, plerumque vomitum trahens, supervenit*. Jamque color flavus, primum vultui, collo deinde et cervicibus, tum universo summo corpori, suffunditur. Urina emissa crassum et subnigrum aliquid ad imum vas dejicit, et linteum pannum luteo colore tingit. Stercus plerumque album aut cineritium aliquando nigrescit; nunquam naturalis coloris est, nisi post lenimen aliquod. Huc morbo provento, alvus semper est adstrictior; diversa intus abdominis loca dolent, idque extrinsecus saepe intumescit.

Homo frequenter singultit. Objecta oculis flavescere, saliva quasi croceo tincta, videntur. Et, quicquid ore assumptum est, gustatu amarum

* Baron Van Swiet. com. in aph. Boer. tom. 3. p. 131.

rum sentitur *. Circa hoc tempus, Icterus deinde Niger adpellari solet; nam cutis summa nigrescit, aut mixto colore virescit et flavescit; urina fusca admodum aut nigra est. Tument pedes, ac inter cutem aqua ubique est †. Jamque saepe numero venter nigra sola reddit. Quibus turbis etiam in majus crescentibus, e medio miser tollitur. Per totum qui supra comprehensus est cursum, si idiopathicus icterus est, arteriarum percussus vix a naturali sanorum ordine decedunt.

ICTERI ET ALIORUM MORBORUM DISCRIMINA.

VERUM, ut ante dictum est, icterus non semper solus sponte oritur, seu idiopathicus est; sed aliis quandoque morbis nascitur, et alias insuper, quam quae supra comprehensae sunt, notas quoque profert. Quas etiam si, ob causam supra propositam, non profecuti sumus; tamen, quia quatenus ad icterum pertinent, nostra saltem definitione comprehensae sunt, nolim existimari eas omisisse, quasi, non ad icterum, sed ad diversa morborum genera, esse referendas judicarem. Contra, prudens praeterii,

* Frid Hoff oper. tom. tom 2. p. 301.

† V. S. Com. in Aph. Boer: tom. 3 p. 131.

terii, et ob dictam causam, et quia in aliis morbis apparentes cum iis commodius explicandae videbantur, ut talium morborum effectus. Verum, in quibusdam morbis prorsus ab hoc diversis, et a diversa origine ortis, flavus cutis color et alia signa veri icteri sunt, a quibus icterus est necessario distinguendus. Hujusmodi sunt febris putrida, chlorosis, et nonnullorum animalium ictus seu morsus venenati.

Febris Putridae.

Ad febrem putridam refero biliosam remittentem, flavam Indorum Occidentalium qui dicuntur, et nonnullas alias a scriptoribus memoratas, quae neque genere neque specie, sed vehementia tantum, inter se differre videntur. In iis, cutis universa flavescit, et icterico persimile lotium adparet. Sed oculi tunica adnata, non prius quam summum ubique corpus, flavescit. Item, stercus plerumque admodum flavum manet, solvitur alvus, et vomitus tum constans tum biliosus est: Quae quidem has febres satis ab ictero idiopathico distinguunt. Ubi symptomaticus, ut aiunt, incidit,

cidit, ad alios morbos quorum effectus est, ut supra dixi, ejusdem rationem relegabo.

Chlorosis.

IN chlorosi, summum quidem corpus icterico fere colore est; sed neque oculi tunica adnata sic imbuitur, neque ullo hujus morbi tempore linteola urina croceo colore tingit. Quae discrimina, cum fatis manifesta sint, ideo, quantum in definiendo erraverit SAUVAGESIUS, nunc facile demum videre est.

Morsuum Ictuumve Animalium.

POST multorum animalium, uti viperarum, araneorum quarundam, et interdum canum rabidorum, morsus, flavedine cutis suffunditur. Quae tamen in hoc differt, quod a parte vulnerata incipiens, ad vicina ac interdum per corpus late serpit. Sed neque urina neque oculi adnata tunica inficitur. Quae hos morbos ab ictero fatis quidem fecernunt. Quin et, eosdem prorsus sua natura ab ictero esse diversos, et a causa proxima diversa pendere, observationes, licet nondum fatis adcuratae, nuper fidem fecerunt.

HAUD tamen nescius sum, verum icterum e vulneribus ab ante dictis animalibus illatis oriri nonnullos etiam nunc pro certo habere, neque id posse esse eo inficias. Sed fallaciam in scriptorum de hac re testimoniis fieri posse contendo, et factam esse suspicor; propterea quod ad mali causam parum animum adjicerent.

II illam opinionem se amplecti aiunt, quia universae cutis flavedinem, sciurorum et aliorum animalium non venenatorum morsus fecutam, observaverint. Ideoque, non a veneno, quippe quod nullum subesset; sed propria icteri causa, talem cutis speciem ortam esse dicunt.

QUIBUS ego sic contra respondeo, universam cutis flavedinem minime esse icteri veri, quemque supra definivi, signum: Quod, si quando et reliqua signa quae supra ictero propria esse dicta sunt, ex ullorum animalium morsibus oriuntur, ea vere icterica esse, haud invitus fateor; eoque magis, quod et a vera causa icterica oriri mox demonstrabo. Contra, ex aliorum animalium morsibus ortam summae cutis flavedinem ab ictero alienam esse, contendo, et ob supra posita discrimina, et quia illam a diversa causa esse mox ostendam.

POSTQUAM

POSTQUAM eo icterus proceffit, ubi Niger adpellari solet, et morbi facies multum jam mutata est; tamen per signa praeceuntia, in quibus nullum fallaciae periculum est, satis certo discernitur.

C A U S A P R O X I M A.

QUI pro ictero quamlibet cutis flavedinem habuerunt, necessario plures morbum continentes seu proximas causas finxerunt: Nobis, qui biliosum prorsus hunc morbum constituimus, simplex causa placet. Est autem ea “Bilis jam secreta et sanguine rursus resorpta.” Ex qua re etiam clarius eorum error patet, qui, ex hac causa non pendent morbos, icterum esse voluerint; siquidem, quod ex diversa causa proficiscitur, etiam diversum fit, et diversa efficiat, necesse est. Non igitur ex vulneribus plerorumque animalium aut aliunde ortam flavedinem cum hoc morbo conjungendam recte docuisse videor.

REMOTÆ autem causae sunt quaecunque bilem in duodenum excerni prohibent.

C A U S Æ

C A U S Æ R E M O T Æ.

BILEM in duodenum exire prohibent, aut extrinsecus ductum hepaticum solum vel communem choledochum prementia et occludentia; aut intra ductum nata, et exeunti bili obstantia. De quibus ordine loquar.

EXTRINSECUS premunt vicinorum viscerum tumores, sive in inflammatione consistentes, sive hanc, quales duri sunt, sequi consueti.

NAM suppuratio rarius viscera inflammata sequitur; quorum praecipuum jecur est, quod, quandoque totum inflammari, totum cum duritie tumescere, sine ictero effecto, potest. Verum, si lobulus Spigelii seu pars alia aliqua cavi ejusdem sic afficitur, partes tumefactae ductum recta prementes, iter bilis impediunt, aut ductum prorsus occludunt, atque tum demum icterum certum inferunt. Idque pariter in inflammationis, ac duro, tumore incidit. Quin et omnia abdominis viscera inflammationi et ejus finibus pariter opportuna sunt; unde sua unumquodque vice icteri causa, modo tumor eorum ductus attingat, esse potest; ut omnia enumerare supervacuum foret, cum et
in

in promptu cuiquam ad animum adcurrant, et fufius a fcriptoribus tradantur. Solumque dicendum eft, pancreas, et ob vicinitatem, et quia prae reliquis duris tumoribus obnoxium eft, prae reliquis icteri originem effe *; eundem, in pregnantibus foeminis uterus auctus †, item ftercus in colo impactum et durefcens, premendo, facere dicuntur.

ALTERA extrinsecus a nonnullis caufa additur, fcilicet, ad ductus communis exitum in intestino duodeno oppofita colluvies. Quae in adultis, an unquam icterum facere poffit, aut quo modo faciat, incertus fum; nifi quod, fi in illa intestini parte ulla colluvies haeret, eam, ob ductus sub finem exilitatem, quo minus libere bilis exeat, os ductus occludendo, prohibere poffe conjicio; quanquam, visceris fitum et naturam respiciens, non multum periculi effe judico. In infantibus, meconium retentum plerumque icterum, fed cito et sponte plerumque medicabilem, facit.

LONGE vero frequentiffima icteri caufa funt impedimenta intra ipfos ductus nata, quales calculi biliares funt; qui etiam evidentiffimi omnium caufarum ictericum malum inferunt.

In

* Mead. Praecept. et mon. med. cap. 9. § 1.

† Van. Swiet. tom. 3. p. 96.

In omnibus humani corporis cavis, praesertim quae humores stagnantes capiant, ut in vesica urinaria, ductibus salivam vehentibus, et similibus, hujusmodi res concresecunt. Quod si qua testimoniis fides sit, in omni corpore inveniuntur. Quae concreta, cum tot locis communia sint, ideo quoque ad causam ubique communem, scilicet sanguinis naturam, referenda censes. Verum, et morbosorum corporum inspectio, et multa extra corpus experimenta capta, et rationis similitudo, non e sanguine protinus, sed ex muco cava oblinente, eorum materiem praeberi, et saepe magnam eorum partem componere, ostendunt. Sed et ipsa bilis, omnium nostrorum humorum maxime ad concresecendum tendit. Ipsum jecur, vesica fellifera, ductus hepaticus, ductus communis choledochus, calculis omnia saepe abundant. Qui numero, figura, duritie aut mollitie, adeo varii cernuntur, ut vel enumerare varietatem ex proposito me justo longius raperet: Igitur dixisse ero contentus, eos omnium duritiei generum, a luto mollissimo ad durissimam crystallum, nec minus varia figura, esse repertos. Idem, si non semper, saepe inflammabiles sunt, et igni adpositi cerae instar liquecunt; flavo colore sunt, quo aquam etiam imbuunt;

imbuunt; sapore bilioso, et acri admodum natura: Hae bilis proprietates, eam formandis calculi aptam esse, ostendunt. Nihilo tamen minus verum, mucum maximam calculi partem esse, alia ante comprehensa probant. Quibus notis adeo conspicuis, concreta biliosa ex omnibus aliis quae in hominibus fiunt, clare dignoscuntur. Bilis vero naturam aut concrefcendi causas indagare, alienum a meo proposito est; nec meum solum, sed, ni fallor, omnium ingenium supra. Hoc tantum dicam, has partes, tum ob jecoris situm, tum secretionis naturam, tum mucii oblinientis visciditatem, tum denique stagnationem diuturnam, istis concretis prae caeteris periclitari.

BOERHAAVIANUS lentor hic quoque inter causas icteri remotas positus est; qui mihi, perpensis ejus opinionis rationibus, minime est probatus: Nam, si bilis quoque viscida fingitur, absorptio, causa icteri, haud facile sequetur. Quam ob causam, et quia nullis, quae novi, signis subesse, talis in jecore viscidus humor dignoscitur, nec ullum medendi consilium suppeditat, causarum icteri remotarum numero ejiciendus mihi visus est.

AD supra memoratas causas duae adtexendae sunt, quae, ut ad neutras prorsus redeunt, ita utrisque mixtae et quasi mediae videntur;

videntur; eae sunt spasmus, et ipforum ductuum concretio. Ille, ductus adstringendo, quasi extrinsecus premere videatur; sed, quia ipsi partis corpori infidet, tanquam pro interna causa haberi possit. Haec, quia fere ab humore glutinante aliquo, et ipsa bile praecipue ductui inserta, originem trahit; si uno gradu processeris, erit externa; si intra hunc subsiteris, interna aut anceps fiet. De spasmo prius loquar.

CAUSIS icteri remotis plerique scriptores spasmum adnumerarunt; alii addubitarunt aut negarunt, et rationibus adversariorum visa in cadaveribus opposuerunt. Utrique probabiliter et acriter differuerunt. Quorum lites exponendo, bonum tempus nolo consumere, aut ullam sententiam confidentius interponere. Tantum, quae mihi probabiliora fuerint, paucis exponam. Merito mihi spasmus locum inter causas icteri vindicare videtur; siue icterum in aliis morbis exortum, quam facile, et saepe sine ulla alia evidente causa, solus faciat reputo; siue morbum exortum, remediis antispasmodicis solis saepenumero tolli video. Quin et in calculo subesse eundem plerique fatentur; nec negaverit quisquam, qui tam icterum, quam ipsam demum mortem, ex calculo minimo ortum, in cada-

veribus

veribus toties exploratum noverit. Quo magis verisimile est, spasmum posse icterum facere. E contrario, multi ductus biliferos nulla tunica musculosa cinctos, ideo spasmum capere nequire, objiciunt. Sed, hoc non esse, et ductus omnes excernentes et vim contractilem possidere, et stimulantibus rebus moveri, experimentis exploratum est.

PRÆCIPUE, ductus communis choledochus, inter duodeni tunicas, priusquam hujus internam tunicam perfodiat, per spatium aliquantum, exiguus admodum, repit: Atque ideo, spasmu hysterico vel hypochondriaco, oppido opportunus est. Qua ex causa icterum revera saepe oriri, innumerabilia in rei medicae annalibus extant testimonia. Porro, ubi, ut saepe fit, animi perturbationes icterum protinus faciunt, quae verisimilior causa ejus rei quam spasmus est?

Hoc in casu, calculum subesse, et, occasione gravioris motus oblata, in ductum decidere posse, objici contra potest. Quin, calculos in vesica fellea et ductibus multo saepius latitare quam quisquam somniarit, experimentis etiam concedo. Verum e contrario, ex solis animi turbis, cum neque ante neque post, ullum calculi signum, diligentissimis viris observantibus,

adpareret, icterum natum contendo: Quod aliter ac per spasmum fieri non potuit. Est igitur hic icteri haud dubitanda causa.

CONSTITUTO igitur, bilem secretam et sanguine reforptam esse proximam icteri causam, et spasmum, ductus constringendo, id efficere demonstrato; quemadmodum, nonnullorum animalium morsus icterum efficere possint, manifestum est. Metus enim vulneris animum perturbat; quae perturbatio, ut aliis in casibus, aliis corporis partibus, ita in hoc spasmum ductibus per vim nervosam infert. Neque alioquin, qua ratione noxa summa corpori illata ductus biliferos angustaret aut occluderet, facile animo concipiendum est. Causa autem flavedinis ex venenatis moribus ortae videtur esse feri suffusi sub cute mutatio. Unde iterum patet SAUVAGESIANUS et nonnullorum aliorum error, qui omnem summi corporis flavedinem pro ictero vero habuerunt.

Ex ductu communi, vel hepatico, concrecente icterus aliquando certe nasci potest, licet apud nullos quos novi scriptores agnoscat talis causa. Id ita fieri potest, quod nihil tale medici suspicati, aut suis parum rationibus convenire opinati, ideo vel nunquam

quam vel rarius in cadaveribus incisis scrutari confuerunt.

EGREGIUS vero vir Praeceptor noster MONROIUS, sese in cadavere ductum communem, ubi in intestinum duodenum exit, concrevisse et mortis causam fuisse, animadvertisse nobis dixit. Quod igitur, iter bilis interrumpendo, mortis causa fuit, nonne eadem icteri esse potest?

AD opiniones de ictero jam consideratas, duae res, de quibus magnae controversiae fuerunt, ad ejusdem naturam porro percipiendam, restant inquirendae; primo, An bilis in jecore secernendae deleta potestas icterum efficere queat? 2do, An idem icterus, ductu cystico solo occluso, nascatur? Ab utraque icterum esse origine, nonnulli scriptores opinati sunt.

AD primam quaestionem statuendam, dictum est, sanguinem ad jecur perductum natura peculiari ad bilem faciendam esse praeditum, et materiem bilis multo magis, quam alium quemvis, praebere. Quae opinio nullis argumentis idoneis nititur, ac pondus nullum habet. Physiologorum enim nunc plerique et optimi, nullam sanguini dum ad organum secernens iter facit, sed in solo organo ipso, in ipso secretionis articulo, incidere mutationem;

tationem; nec, in quo viscere sanguinem explores, quicquam referre; sed in omnibus eum semper eundem reperiri, uno ore consentiunt. Neque partes quidem eum constituentes, nisi proportione, inter sese variare usquam cernuntur. Non igitur sanguinem in jecore icteri causam esse posse, dicendum est; eoque magis, quod totum jecoris corpus, sine ullo icteri signo, corruptum esse, totum duro tumore occupatum, innumerabilia visa probant. Jure ergo, ad bilis jam secretae, intercepto ad duodenum itinere, refluxionem, tum proximam, tum hanc facientes causas, retuli.

Quod ad alteram attinet quaestionem; ductum cysticum occlusum facere icterum, tunc temporis creditum est, cum, ob partium harum ignorantiam, de bilis in vesicam felleam itinere admodum addubitaretur.

QUIPPE eo tempore ex morbidorum inspectione increbuerat opinio, ductus cysti-hepaticos quosdam esse quibus ad vesicam bilis transfret; quae opinio physiologos multum fefellit. Sed cultior anatomia et multiplex cadaverum inspectio, nullos hujusmodi ductus in nobis esse sine dubio sancivit. Jamque quicquid bilis in vesica reperitur, id eo omne per regurgitationem ferri, neque bilem hepaticam

ticam inter et cysticam quicquam, nisi liquidioris partis absorptionem, interesse, inter physiologos constat. Quin et contra opinionem, quae ductum cysticum occlusum icteri originem ponit, hoc praeterea memorabile est, quod ne una quidem historia in medicinae annalibus extat, ubi icterus ex solo ductu cystico occluso originem traxisse dicitur. Quocirca, icterum ex hac causa non exoriri, si non verum, veri certe simillimum est.

SYMPTOMATUM EXPLANATIO.

CUM causae remotae icteri et conditiones corporum eo affectorum adeo varient, ut effectus earum, seu partes aut symptomata quae dicuntur morbi, varia quoque natura sint, et fusiore earundem explicatione opus sit, necesse est.

BILIS in intestinis defectum plurima icteri facere, scriptores multi crediderunt. Quod non incidere eo discimus, quod, ut supra positum est, saepe totum jecur, sine ulla talium affectuum nota, induruisse est compertum. Ergo ii affectus sic explicandi non videntur.

ET licet ad cibos nostros digerendos perquam necessariam esse bilem vix negari queat;
tamen,

tamen, quo modo id faciat, nondum adeo constat, ut quid ejus absentis sit effectum explari fatis possit. Nam experimenta, quae de bilis ut et plurium secretorum natura capta haecenus sunt, adhuc ad eam explicandam minime sufficiunt.

TRES usus bili tribuuntur. Primus aquae cum oleo mixturam adjuvans; alter ingesta ex acido in alcaliscentem seu animale statum commutans; tertius stimulan, qui motum intestinorum peristalticum percitat, et stercus ita promovet*.

PRIMAM ei proprietatem tribuit opinio, quae bilem salina et alcaliscente natura esse, et oleo junctam, saponem facere, constituit. Secunda iisdem argumentis nititur. Sed JOANNES PRINGELIUS Eques, bilem esse prorsus sale neutrum, et fermentationem ciborum nostrorum quae intus fit promovere, demonstravit. Unde veri quidem simile est, duas priores de quibus modo relatam est proprietates bilem possidere, sed falsa cogitatione explicatas. Quod ad tertium ejus usum attinet, absente bile, alvi duritiem sequi verissimum est. Idque fieri necesse est, vel ob bilis stimu-
li

* Dr Ramsay Dissert de Bile.

li defectum, vel quia sine ea alimenti mutatio non satis procedere potest. Quibus bilis praecipuis quae innotuerunt proprietatibus expositis, ad affectuum in ictero adparentium rationem reddendam deinceps procedamus.

Dolorem in jecoris regione obtusum, et circa praecordia distensionem et ponderis sensum, bilis exitus in duodenum interclusus, et ipsa in ductibus suis accumulata, hos distendendo et vicinarum ideo partium tensionem augendo, facit.

Sapor et spiritus difficilis, ob ductuum et partium vicinarum distensionem, ac proinde humores toto jecore abundantes, fiunt. Sic enim venae magnae vicinae premuntur, septi transversae actio impeditur, sanguinis motui obsistitur, et praeter solitum hujus pars magna ad caput derivatur. Procedente utique morbo, quia jam bilis plus sanguine absorbetur, et minus in jecore stagnans, minus etiam quoquoeversum premit, leniuntur illi affectus.

Quin et, abdominis cum tumore dolor, ex eadem causa nascitur.

Singultum eadem efficere potest; cuius tamen verisimilior causa est spasmus quem remotis

motis icteri causis adnumeravi. Itaque, quoties singultus icterum comitatur, toties spasmm esse vel ejus solam causam, vel cum aliis conjunctam, suspicarer. Quid enim est, si non spasmus, alterna illa diaphragmatis actio quam singultum adpellamus? Neque eo inficias quin ex pressione oriatur. Sed ea ut subito fit plerumque oportet; ut in cibis subito in ventriculum demissis quotidie videtur; qui, nisi subito demissi, singultum non efficiunt, ac tum quoque per spasmm agere videntur. Item aliae res, quae subito admotae spasmm, etiam singultum inferunt; qualis aqua frigida, subito epota, est. Quod quoque effectum quotidiana experientia docet. Postremo, quaedam animi affectiones, valens prae caeteris aliorum spasmorum causa, hujus quoque frequentissima origo, aliae remedia esse reperiuntur. Quod autem, tensionem posse singultum inferre, obijci possit, id fieri posse non inficio. Hoc tantum dico, si origo icterici singultus tensio esset, cum haec satis constans sit, effectum, scilicet singultum, constantiorem esse debere. Neque me fugit, in vicinarum partium affectionibus, qualis haec est de qua agitur, ad quendam harum inter se consensum esse morem

rem

tenfionem, ipfa infra ventriculum plenitudo, quo minus is fua contenta tranfmittat, prohibebit, quae altera cruditatis caufa erit. Et utraque, quare tali in cafu *cibi fastidium* oritur, explanabit. Addendumque ad fupra dicta eft, quod, procedente morbo, malus habitus ortus utrumque de quo agitur affectum adgravabit. Et omnes hae caufae fimul comprehenfae aliarum quoque affectionum, quales

Naufea, vomitus, ac fimilia, funt, rationem planam reddent.

*Tunicae oculi adnatae flavescunt; quia jam bilis fanguine mixta, et toto corpore fed copia adhuc minore circumlata, in his partibus rubro fanguini non perviis, primum omnium cernitur. Urina deinde ob eandem caufam flavescit. Postremo, ubi fatis tandem ubique bilis in fanguine eft, *flavedo* rubra vafa inficit, et in *summo toto corpore* ubique etiam adparet.*

Summi ejusdem corporis pruritus ad bilem cutis nervos irritantem referri folet. Sed, quo modo id vasis contentis et fanguine diluta faciat, non recte intelligo: Nifi fi exigua in summo corpore vafa majoribus effe fenfibiliora, quod et mihi videtur, ponas. Verum bilis particulae cum materia perspirata per summa foramina

mina dimanantes, infra cuticulam subsistentes, et extrema nervorum in cute dispersa vellicantes, mihi verisimiliorem causam suppeditant. Neque, quo minus una cum hac excreta materia bilis ablata exire credatur, quicquam obstare video; praesertim cum in reliquis omnibus fere humoribus corpore excretis, ac praeter caeteris in urina, eam cernamus: Cui quidem opinioni aliquid argumento est, quod nihil per cutis foramina exire videtur, quod alias ad urinae itinera non transire, et una cum hac separari e corpore, queat. Quin et, in resolutio horum vasorum statu, bilis aliquantum cum sero sanguinis, vel etiam hoc solum vas elapsum, et subter cuticulam morans, idem praestare potest.

Stercus et urina tandem subfusca sunt aut nigrescunt; quia extremo jam in morbo bilis tantum toto ubique sanguine diffusum est, ut et hunc et universos humores per abundantiam ipsam vitiet. Et, praeter abundantiam, ipsa bilis, quam supra retuli alcaliscentem statum creandi proprietatis, hunc ubique auget et intendit. Unde etiam incipientis putredinis periculum. Ubi vero flavedo alioquin adparet, ea nihil putredinis habere, sed ex tingentibile oriri existimanda est.

Aquam inter cutem, humores jam commixta sanguine bili dissoluti, totius corporis cum resolutione debilitas, sanguinis refluentis mora et in jecore abundantia, item omnium secretorum imminutio, postremo pessimus omnium partium habitus, partim nervosa vi labante, partim necessitate mechanica, faciunt.

P R O G N O S I S.

ICTERI causam remotam saepe signa clare indicant, quibus exploratis, morbi futuri judicium certissimum esse potest. Itaque omnibus morbi faciebus id judicium non est accommodandum, sed diversae causae considerandae, et eodem quo supra ordine.

SI morbus cum febre et dolore vehementiore accesserit, inflammationem eum fecisse verisimile est; et ut praesagium eventus tam incertum sit; quam inflammationis fines variant, necesse est. Ergo, si diu morbus post primam accessionem permanerit, et, nulla calculi nota apparente, signa inflammationis praecierint, inflammationem in durum tumorem transiisse, et mortem citius aut ferius illaturam esse, timendum est. Qui metus certior erit, si idem tumor extrinsecus supra jecur percipitur.

QUOTIES

QUOTIES repente icterus nascitur, an ulla alvi durities sit videndum est; nam alvi in subita morbi accessione durities, stercus durum posse causam esse, quo sublato, morbum cito sublatum iri, significat.

SI pregnantium uteri moles morbum fecit, in naturali causa bona de futuro spes est.

SI quando colluvies peccat, eam et levem esse dictum est, et in infantibus praecipue aut solum incidentem cito et sine auxilio saepe evanescere.

NATO calculis ictero, saepe sponte, plerumque adhibitis remediis, et parvulis calculis reiectis, accessiones finiuntur; quae breves, interpositis intervallis longioribus, mortis securitatem, sed recidivum malum, promittunt. Contra, eadem longae, nullo vel exiguo dato intervallo, cum dolore acuto, magnum periculum denunciant. Quo in casu, ductus calculis plenus, ibique unus infarctus, suspicandus est, neque sine magno impetu propellendus.

UBI spasmus, quem subesse praecedentes animi perturbationes, nulla calculi nota, praesertim morbi spasmodici, qualis hysteria aut hypochondriasis et similia sunt, significant, morbum

morbum aliquando infert, absque omni periculo per antispasmodica sola salus restituitur.

SI ductuum latera concreverunt, quod semper erit cognitu difficile, plerumque non cognoscendum omnino, inevitabilis est perniciēs. Quantum autem conjicere liceat, forsitan ubi icterus lente accidens diu sine tumore et cum dolore fuit, nec solitis cedit remediis, latera ductuum coaluisse suspicanda sunt.

R A T I O M E D E N D I.

EXPOSITA icteri natura et causis, duo medendi consilia succurrunt; primum, Canaliculorum ad intestina ferentium impedimenta resolvere; vel, 2do, Hujus defectum supplere.

PRIMUM rursus consilium in quinque partes dividitur. Primum enim inflammatio, ubi ea subest, est tollenda; deinde tumor amovendus; tum colluvies expurganda; denique calculi expellendi; postremo spasmus resolvendus.

UT igitur ad primam partem redeam, si jecur inflammatur, sanguinis tantum, quantum vel vires ferant, vel saeviat morbus, iterum atque iterum vena incisa detrahendum est.

POST quod, vicinia loci laborantis concidi debet, aut supra eam hirudines imponi. Per

totum

totum hoc tempus, victus perquam tenuis et parcus, ex materia antiphlogistica quam maxime constans, utendus est. Cathartica lenia, qualia sunt decocta tamarinda, et fenna, falcatharticum amarum in aqua solutum, et parvis intervallis saepius sumpta, inflammationi maxime resistunt, dum sine stimulo alvum purgant, et stercus durum impactum detruunt. Potui data diluentia ex aqua hordeata et glycyrrhiza, et longius et ad libitum hausta profunt. Fomenta mollientia extrinsecus regioni hypochondriacae admota, mollientia ex lacte et aqua, vel aqua tepida sola, frequentius in alvum immissa, ad inflammationi mendendum multum possunt, quae et grato calore partes adficiunt. PRINGELIUS, magnum vesicatorium regioni hypochondriacae impositum multum tulisse opis, testatur.

SI supra positus medicamentis morbus non cedit, inflammatio in suppurationem, aut, ut antea dictum est, in durum tumorem abibit. Quod si suppuratio incidit, quam rarius incidere dixi, chirurgi manu opus est.

SI inflammationis finis fuerit durus tumor, in medicamentis vana saepe spes est; neque tamen alia alii non laudaverunt, et immodicis studiis quaedam specifici quod dicitur nomine donaverunt,

donaverunt, licet multiplex experientia et aegri et medici spem falsam haud raro esse in eorum usu docuerit. E quibus ubique cicuta maxime est efficax; quae sive extrinsecus forma cataplasmatibus imposita, sive intus sumpta cum saponaceis remediis salibusque neutralibus, quale tartarum regeneratum est vel aqua marina, aliquando saluti fuit.

UBI morbus ex duro tumore pendens diu permanfit, nulla salus plerumque speranda est; et lenimen solum moliendum est blando et leni victu robori consulendo, laxam alvum praestando, animi perturbationes fugiendo, excretiones suestas quam maxime justo modo servando, et omnia calefacientia aut stimulantia vitando.

UBI stercus in colo impactum et indurefcens peccat, cathartice lenioribus et clysteribus leniter stimulantibus mali causa tollitur.

SI uteri moles in foeminis gravidis morbum fecit, in latus sinistrum aegra recumbat, alvus mollis leniter hanc purgantibus fervetur, et tempus, quo natura expulso partu noxae causam abstulerit, expectetur.

SI quando ex colluvie in duodeno intestino pendet icterus, supra aut infra purgantia illam nullo negotio rejicient. Ad quod ipecacuanhae

cuanhae pulvis, tartarum emeticum, vel rhabarbarum cum calomelane parvis portionibus, et medicamenta saponacea iis interposita, fatis erunt efficacia. Calculi variis rationibus expellendi sunt; saepe, ubi parvus calculus est, opiato intus sumpto ejicitur. Verum, si plenus homo est, et inflammatio per doloris vehementiam significatur, semper ut sanguinis detractio largior fiat conveniet. Ea enim horum remediorum tutiorem usum reddit, scilicet, fomentorum mollientium et clysterum laxantium, saepius et per temporis spatium aliquid adhibitorum. Quae si frustra fuerint, in balneum homo vel totus, vel imus venter, et artus saltem inferiores demittendi, ibique per minuta aliqua retinendi sunt; sic enim calculi, prae ductus magnitudine magni, expulsi saepe sunt: Dein, inflammationis signis remotis, vel etiam saeviente saepe morbo, supra et infra purgantia utilissima sunt.

EA vero dupliciter agere videntur, scilicet, et spasmum resolvendo, et per validum stimulum incitando; quin et per emeticorum usum, aliis omnibus frustra adhibitis medicamentis, calculi saepe detrusi sunt. Quorum quo certior effectus sit, iis semper anteire debent mol-

lia in alvum immiffa, fomenta laxantia, balneum, et alia externa antifpafmodica.

MORBUM ex calculis biliariis repetentem multi, victum fum mopere curantes, funditus fanare conantur. Neque defunt qui graminis et taraxaci fucco, magna copia dato, perque diuturnum fimul victus lactei et aquarum mineralium ufum, fe falutem * reduxiffe dictitant. Postremo, nihil ejiciendo calculo accommodatius exercitatione modica in frigidiusculo coelo eft, quoties ejus copia datur.

SPASMUM, ubi is folus morbum continet, varia fupra memorata antifpafmodica, faepe opiata fola, refolvunt. Idem his, cum afa fetida, caftoreo, camphora conjunctis, raro refiftit. Animi perturbationes leni paregorico confopiendae funt; et, fi fomnus cum leni fudore inciderit, omnia bene procedunt.

UBI morbus jam diuturnus eft, et per nulla fupra memorata auxilia bilis in duodenum profluvium procedit, five ob caufae impediētis immobilitatem, five quia ductuum latera concrevere, qui femper cafus immedicabilis eft, multi affectus ex bilis abfentia inteftinis innafcuntur, quales funt alvus duriffima, acidum

* Van Swiet. com. in aph. Boer. tom. 3. p. 137.

dum in ventriculo, et similia : Ad ea prohibenda quantum fieri potest, motus intestinorum peristalticus sciendus est per amara, alcaliscentia, saponacea, quotidie assumpta, et bilem animalium inspissatam. Itaque sapo cum rhabbaro vel aloë succotrina, et plantae amarae, ut absinthia, centaureum, flores chamomeli, radix gentianae, aquae vel vino infusa, terque quaterve in die idoneis intervallis adhibeantur. Sit victus quam nutrientissimus, et qui sine magno organorum chylopoëticorum labore conficiatur; cibus saepius, sed exiguus, sumendus est; nec, si inflammatio abest, vini generosi modicus usus negandus est.

POSTREMO, ad debilitati a diuturnitate morbi orienti succurrendum, animus adjiciendus est. Ergo, cathartics, stomachicis lenioribus, uti elix. sacro, tinct. rhabbarbari, primae viae purgandae sunt; et amara roborantia, qualia sunt cortex Peruvianus, radix gentianae, flores chamomeli, cum elix. vitrioli, aqua chalybeata, lavatione frigida, et victu bene alente, sumenda. Exercitatio quantum robur ferat, praesertim equitatio, juvat; neve alvus adstrictior fiat, quotidiano lenium purgantium usu cavendum.

